

21
EYN OEQ

Ex

DEUTERONOMIO

Disputatio XIII.

I. De benedictionibus & maledictionibus
divinis.

II. De pœnitentibus in gratiam recipiendis.

Ex 27. & 28. & 29. & 30. capp. Deut.

Ad cuius Themata

In Illustri Academia Vitebergensi

PRÆSIDE

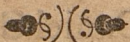
VVOLFGANGO FRANZIO

SS. Theol. D. & Prof. publ. Præpo-
sito itidem templi arcis

Respondebit

M. DANIEL GUCKELINUS
Vlmenfis.

Die 20. Maij in templo arcis Electoralis horis pomerid:

WITTEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Ioh. Gorman.

M. DC. VIII.

ro fi-
Date
imis
EVS.
Papa
enci-
dem
t. fi-
vita
flis
nte-
od-
Ro-
ctis
ntes

Speciatissimis, Prudentissi-
mis pietate, eruditione, omniumque virtutum
splendore, nec non usu rerum & experiētiā
præstantissimis VIRIS, Dnn.

Dn. DANIELI }
Dn. SAMUELI } KUCHELIJS,
Dn. JOANNI JACOBO Clausi
Dn. MATTHIÆ KUCHELIO,

SENAT: & Civibus Vlmensi-
bus maximè conspicuis integerrimis, Me-
cœnatibus & Fautoribus suis vnicis-o-
ptimis,

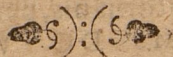
Hancce Theologicarum exercitationum,

In gratitudinis respectu,
Observantiæ præcipuè,
Studiorum affectione,

Dicat, offert,

M. Daniel Guckelinus Vlmensis
Respondens.

Σὺν ὁμῶν.

THESIS PRIMA.

Ac disputatione sub considerationem piam vocabimus 27. 28. 29. & 30. capita Deuteronomij, quibus docetur, quænam præmia sint destinata illis, qui leges divinas observant, quæ verò sint pœnæ inobedientium.

II. Et quidem, capite 27, memoriale construere & edere jubentur Israëlita, unde de benedictionibus probos, & maledictionibus improbos consecuturis, sapientius commonebant; capite 28. benedictionum & maledictionum divinarum effectus, seu ἐπιόμεια declarantur: capite 29. earundem certitudo infallibilis prædicitur: denique cap. 30. pœnitentibus, propter delicta in Leges divinas commissa, receptio in gratiam promittitur.

III. Priora tria capita, non immeritò CORNUA MOSES vocari possunt, cujus nimirum facies, Exod. 34. 29. 2. Cor. 3. 13. radios, instar stellarum emittebat, non cornua habebat, ut vulgus fabulatur; postremum verò, nimirum tricesimum cap. in Deuteronomio, summam Evangelij, in toto veteri Testamento subinde inculcati, continet, aureis que literis, & omnium memoriâ plusquam est dignissimum.

Cornua Moſis.

IV. Ad caput XXVII. quod attinet, memoriale foederis, isti inter DEVM & totum Israëllem, adeoque benedictionum pro probis, maledictionum pro improbis promulgatarum & securarum, triplex constituere jubentur Israëlita in monte Ebal, in terrâ Canaan, ubi primum populus castra posuit in terrâ hæreditatis concessâ, ut prætereuntes montem,

Argumentum capituli 27. Deut.

Cur in monte
Ebal pyramis &
altare collocari
deberit.

Historia infi-
gues parva sepe
pro concionibus
populo proponere
debet.

I
Turricula in E-
bal.

tem, vel de loco illo postea colloquentes & audientes, habeant signum seu notam recordandi de fœdere, & de his benedictionibus & maledictionibus, in eodem proposito.

V. *Cyrellus* annotat, in vicinia horum duorum monticulorum olim habitasse Abrahamum *Gen. 12, 6, 7*, item Iacobum *Gen. 33, 17, & seqq.* & utrumque ibi altaria DEO Vero extituisse, & ibidem plurimas à DEO revelationes accepisse, quin & Iacobum filio Iosepho vicinos agros dedisse *Gen. 48, 22*: ibi denique sepulta fuisse ossa Iosephi *Ios. 24, 32*.

VI. Voluit igitur in genere DOMINVS hoc ex loco in memoriam sæpius revocari, præmissiones ante 400. annos veteribus ibi factas jam reipsa compleri ibidem, *Est pars pietatis non exigua, insignia vel misericordiae vel vindictæ Divine exempla alicubi locorum facta, incolis sæpenumerò, proveniat à posteris incolis inculcare.*

VII. Apparet etiam, eadem loca à posteris sæpius fuisse frequentata, vnde *Iudic. 9.* post 200. annos, hæres legitimus Gideonis, stans in adversi montis Garizim vertice, Sichemitas acclamat & execratur ob perfidiam erga legitimos Gideonis hæredes, id quod indicat propter celebritatem excellentissimam, simpliciter nominata statua, sine determinatione Rachelis, quod ejus non esset statua *Gen. 35, 9.*

IX. Primò jubentur erigere turriculam seu pyramidem hæc ratione, scilicet, 1. duodecim lapides exportare è medio Jordanis, eo tempore, quando fluvium illum siccis pedibus transierunt. 2. eos lapides, ritè & aptè compositos, calce oblinere. 3. artificiosè illis lapidibus, calce oblitis, inscribere Decalogum. *Factum illud est Ios. 8. post captam urbem Haj.*

IX. Hoc autem monebat 1. tum de facto miraculoso transitu per Jordanem. 2. tum de Lege, in Ecclesijs Israeliticis sine fine retinenda & diligenter inculcanda. 3. denique licitas esse (memoriæ causâ) sculpturas & picturas, sicut etiam ex exemplo Rachelis *Gen. 35, 20. constat.*

DEIN

X. DEINDE jubentur ibidem extruere altare ex lapide per ferrum non dolato, super quo primum holocaustum offeratur, post ingressum in terram promissam, pro gratiarum actione, cum solenni congratulatione & publicâ læticia, propter terram traditam.

XI. Hoc altare representat Christum, cuius nulla erat species tempore exinanitionis futuræ, & simul monet, semper etiam & cū primis Evangelium unâ cum Lege in Ecclesia verâ custodiendum: item significatur, neminem intrare posse in benedictam patriam, nisi prius pro eo sacrificaverit Christus.

XII. Non debuit autem sacrificium aliquod super hoc altari unquam repeti, quia hic actus debebat tantum esse unicus.

XIII. Quapropter gravissimè peccarunt, qui postea ibidem magnum Templum exædificarunt, & in eodem sacrificia sapius obtulerunt, sicut testatur Samaritana, sciscitatura ex Christo, *utrum non peccarent, qui alibi quàm Hierosolymis sacrificarent Iohan. 4.* cum inquit ad Christum; *Patres in hoc loco adorarunt:* sive patres, secundum quorundam sententiã, intellexerit illos Samaritanos, qui vixerunt post liberationem Iudæorum ex Servitute Babylonica, & à Iudæis *Esdr. 4.* ad reparationem templi Hierosolymitani adjuvandam non admittebantur, (*vide Lyram super Iohan. 4.:*) sive Iudæos ipsos, qui circa Philippi Macedonis & Alexandri Magni tempora hoc fecerint, ut narrat *Iosephus lib. 11. antiq. c. 7. & 8.*

XIV. Et hoc templum Samaritanum, contra DEI verbum factum in loco, à patribus quidem olim sacro habito & frequentato, fuit multiplicis Idololatriæ ansa, de qua vide *Ioseph. lib. 12. Antiquit. c. 7.* ubi etiam tandem Simon Magus multos dementavit *Act. 8.*

XV. Malè igitur cedit, quoties, relicto DEI verbo, antiquæ consuetudines, vel locorum vel aliarum rerum, citantur,

I. I. Altare in Ebal.

Idololatria Samaritana. Wo Gott einen Tempel hat/ da dawet der Teuffel eine Capell dancben.

In Garizim & Ebal, duobus monticulis prope urbem Sichem, proclamata benedictiones & maledictiones.

sicut Pontificij in excusando calicis plagio, allegant barbas virorum, abstemios, calicis effusiones, & similia.

XVI. DENIQUE jubentur stare & pronunciare Amen benedictionis super obedientes in monte Garizim, Simeon, Levi, Iuda, Isaschar, Ioseph & Benjamin, Lea & Rachelis filij, sed maledictionis super inobedientes in Ebal, Ruben, Gad, Aser, Zebulon, Dan, Naphthali, ancillarum filij, unà cum filio incestuoso Ruben, & Sabulon, natu postremo, & quasi dignitate minore. Intermedio loco stetit Moses, Sacerdotes & Levitæ benedicendi & maledicendi officio fungentes, & alternatim sese convertentes modò ad benedicentis, modò ad maledicentis populi Amen audiendum.

XVII. Id significabat, de DEI severitate vel rigiditate tandem conqueri nunquam posse vel debere, qui proprio sermone tale de suis peccatis iudicium pronunciaffet ipse.

XIII. Testatur itidem hæc Materia, quanto odio DEUS prosequatur peccatum, & quod ipse nequaquam sit causa peccati, ut pote qui peccatores tantis plestat supplicijs, *in primis patheticum est*, quod singulis benedictionibus & maledictionibus totus populus acclamando addidit vocem AMEN, hoc est, fiat, quâ fatetur, se debere DEO obedientiam, pro tam multis beneficijs, & petit, ut ingratos adversus verba eius delinquentes puniat ipse.

XIX. Sic enim peccatores convictos, conscientia fateri cogit, quod iusta sint supplicia, utpote quæ ex propria conscientia iudicio, & ex verbo DEI præcinito proveniant.

XX. Numer. s. bis acclamabat mulier suspecta, cum ebiberet aquam amarâ, Amen, Amen, & sequebatur certissimus eventus, ita ut intumesceret Vterus & putresceret femur, si noxia esset. Tam certò nos quoque statuamus certò pœnas divinas senturos, quotquot contra conscientiam in sceleribus sese volutant.

XXI. Sicut autem ibidem mulier insons per gratiam DEI
specia-

specialem filium concipiebat, si antea fuisset sterilis: ita certo certo effectum suum sortientur suavissima benedictiones, quibus alicui precamur gratiam DEI, & corporalia bona, addita voce Amen. Legantur pleraque conclusiones Epistolarum Apostolicarum 1. *Theff. 5, 27.* & 1. *Cor. 14.*

XXII. Ideo etiam vult Apostolus, ut auditores in fine utilitatem clausulam illam, tanquam epitomen totius precatio- nis adiciant, ut significant se eadem petere, adeoque ut con- stet totius Ecclesiae vota esse conjuncta. In Braccaren- si concilio primo. capitulo 21. presbyteri salutant populum his verbis, **DOMINVS VOBIS CVM**, & respondet pres- bytero totus populus, Et cum spiritu tuo, id est Dominus **TE CVM**. Matthesius monet, hanc debere esse summam consolationem ministrorum, cum totam ecclesiam hæc pro- ipsis orare audiunt.

XXIII. Vtræque autem, benedictiones, & maledictiones, respiciunt terrestria bona potissimum, ut inde colligendi sit- oportunitas, obedientibus, & inobedientibus multo magis aeternam constare debere seu salutem seu perniciem.

XXIV. Porro maledictionibus omni- que infelicitate im- plicatur 1. qui habet idola. 2. qui vilipendit seu vilificat pa- rentes suos. 3. qui dolos erga proximum exercet. 4. qui cecos vel corpore vel anima facit impingere. 5. qui vel non dicit *Ius*, vel im- pedit quo minus dicatur *Ius advena*, pupillo & vidua. 6. qui cum noverca committit incestum. 7. qui cum pecore coit. 8. qui com- mittit incestum cum sorore. 9. qui cum nuru scoreatur. 10. qui clam percussit proximum, ita ut testibus convinci & puniri neque- at. 11. qui in Magistratu constitutus accipit munera, ut pervertat iudicium innocentium. 12. qui non permanet in omnibus reliquis mandatis DOMINI.

XXV. PRIMVM autem per se satis apparet, undecim peccata, quæ deo ventur, talia esse, quæ clam fieri solent, ex- spe occultationis & impunitatis, ut de etiam *1. 15. 17. 4. 10.*

Quinam male-
dicantur divini-
tus.

Propter CLAM
perpetrata pec-
cata divinitus
maledicuntur ho-
mo.

ditur expresse de illis, qui (*in abscondito*) ponunt idola, qui (*clàm*) percütunt proximum.

XXVI. Nihil autem usitatus est quam clàm exercere omnem impietatem & injustitiam, clàm maledicere DEO, clàm calumniari & diffamare proximum, clàm furari & scortari, clàm & in tenebris nocere proximo, ita ut plerorumque factorum autores nunquam, nunquam, ulli, ulli hominum in hac vita innotescant, neque in hac vita legitime à Magistratu vindicari & puniri queant.

Consolatio eorum, qui clàm injurijs afficiuntur.

XXVII. Summam igitur habeant hoc loco sibi propositam consolationem illi, qui injurijs clàm afficiuntur, quod DEVS omnia videat & annotet, clandestinasque machinationes fulmine maledictionis suæ severissime ita visitet, ut injuriam inferentes omni corporali prosperitate privet, & omni infelicitate obruat.

Hoc servat omnes, ne clàm peccent in proximum &c.

XXVIII. Id quod ipsum movere debet eos, qui leviter & clàm aliorum vitæ, liberis, bonis, famæ struunt insidias, quod divinam incurrant nemesein, etiamsi à nullo unquam homine in factis, vel post facta, deprehendantur.

XXIX. Ergo mirari desinant, qui sæpè senectutem experiuntur omnium malorum genere oneratam & obrutam, neque tamen accusari sese posse putant ullius manifestæ injustitiæ. Scilicet recordentur dierum juventutis & virilitatis, aut quandoque ipsius senij, & cogitent, quæ arcana seu quæ clàm in proximum designârint.

XXX. Sint igitur admoniti juvenes, ut inde à juventute discant fugere clandestinas molitiones, scortationes, diffamationes, injurias, machinationesque quasunque adversus alios, si modo, cupiunt successu ætatis felicitatem experiri corporalem, aut si fecerunt, maturè redeant in viam.

Etiã alia clandestina peccata gravi maledictione divina pleruntur.

XXXI. DEINDE pro more suo sacratissima scriptura, aliquot peccatorum species denominat, ut doceat, sub ijs intelligendas esse alias omnes similes, quapropter non tantùm

hac

hæc arcana; sed & alia omnia & singula, majora & minora
qualiacunque, vindices divini numinis sentiunt iras.

XXXII. Immo, hæc appendix addita, *non tantum ad occultata, sed etiam ad quævis manifesta peccata* & ad omnia jota sese extendit: Maledictus qui non servat omnia, quæ sunt in Legge, ideoque à Paulo ad *Galat. 3, 13*, ea repetitur, quod Christus pro nobis sit factus maledictum, ut nos à maledictione Legis liberaret.

XXXIII. Capite *Deuteronomij 28*. explicatur, quidnam veniat nomine benedictionum & maledictionum, leu quid contingat divinitus benedictis & divinitus maledictis, ut sciant utrique, nimirum pij, quarum felicitatum participes fieri queant, si affectus compescere, & ad normam divinorum mandatorum dirigere studuerint: Impij verò quot, quales & quantas infelicitates metuere, expectare & experiri cogantur, si Legem DOMINI petulanter contempserint & furiosè conculcaverint.

XXXIV. P^{RO} igitur obedientiæ suæ hæc promittuntur munera, quod pro poëtica figura, à BENEDICTIONE, tanquam à persona quadam, inquiretur, inveniatur & ita APPREHENDÉTVR & BEABITVR, ut quodcunque cogitaverit, coeperit, fecerit, felicissimè assequatur.

XXXV. *In specie autem hæc habebit, quod nimirum erit benedictus in Vrbe & in agro, quod erit benedictus fructus ventris sui & fructus terræ suæ, & fructus jumentorum suorum, quod erunt benedicti greges armentorum suorum & greges ovium suarum, quod erunt benedictæ sportulæ plenæ, & quæ post cibationem in illis reperientur, reliquiæ, quod erit benedictus in ingressu & in egressu, quod item erit benedictus in bello, benedictus in aliarum omnium rerum tractationibus, benedictus denique in alijs omnibus &c.*

Argumentum
cap. 28. Deut.

Benedictio in-
troducitur tan-
quam PERSO-
NÆ vivens.

Benedictum esse
in urbe quid sig-
nificet. I.

XXXVI. *Esse benedictum in urbe significat* i. habere cum longævitate incolumitatem, robur & exoptatam valetudinem corporis, qualem in Mose describit postrema pars Deuteronomij, & in multis senibus ostendere licet, quibus nunquam doluit caput aut dens, quorum oculus in extrema senectâ non caligat, nec genarum caro fit rugosa, aut pilus canus aut manus tremula, aut auris surda, aut lingua laxa (*Ecclesiastes cap. 12*) sed ventriculus, & epar, manus & pes ritè & perfectè officium suum facit.

II. XXXVII. *Deinde habere pacem, tranquillitatem & justitiam in loco domicilij, concordiam, benevolentiam, amicitiam sinceram, & favorem civium seu incolarum, vicinorum & peregrinorum, fraternam conjunctionem cum vera Ecclesia sui loci membris.*

III. XXXVIII. *Tertiò, conjugium pium, honestum, pacificum, tranquillum, fecundum, Genes. 1. 28, 29. Psal. 1. 8. iia ut partus sint faciles.*

IV. XXXIX. *Quartò liberos, nepotes & posteros proportionabili staturâ, formâ exoptatâ, sanitate perpetua felices, Judic. 13, 14, qui animâ totâ & facili pectore piam educationem suscipiunt, benè proficiunt, DEVM cum sanctitate timent, parentes cum gratitudine honorant, proximo in Ecclesia, scholis & Republica cum humilitate & alijs virtutibus inservire, predesse & placere student.*

V. XL. *Quintò famulitium morigerum & fidele.*

VI. XLI. *Sextò domorum & supellectilium domesticorum durabilem stabilitatem, sicut Israëlitis in deserto vestes nullæ inveteraverunt (Deut. 8.) sicut item multorum sæpè casulæ diutius durant, quàm aliorum lapidea palatia; multorum tenues vestes longo tempore usurpantur, aliorum preciosa citissimè rumpuntur.*

VII. XLII. *Septimò pane n quotidianum hospitiumque, ne vagando & mendicando stipem petere & stabula aliorum visita-*

tare

are cogantur, sicut Martialis rectè annotat, perennem fo-
cum.

XLIII. Octavo, fortitudinem & integritatem animæ, propter conscientiam puritatem, quæ nullius adventum, sermonem, rumorem expavescere potest, quæ magna est gloria 2. Cor. 1, 12, & dulcissima senectutis nutricula vel ἀγαθή τροφή, secundum Pindarum apud Platonem in lib. 1. politic. & verè hic murus aheneus erit, nil conscire sibi, nulla expavescere culpa &c.

VIII.

XLIV. Esse benedictum in agro significat. 1. habere in hortis, agris, vineis, pratis, silvis, prædiolis, sive ex hereditate, sive nostro labore, utrinque non sine divina providentia dispensatione partis, quoad culturam in arationibus, sationibus & collectionibus frugum, opportunitatem serenitatis, commoditatem tempestivarum pluviarum, ventorum, nivis, utilitatem fructuosam & proventum uberem & abundantissimum, quod labores hominum & animalium largissimè compensantur, unde item alijs possimus mutuo dare, nos mutuo accipere non opus habeamus, sicut verè magnum DEI donum est, cum cives & rustici non tantum necessaria habent, sed & ad voluptatem facientibus & superfluis abundare incipiunt.

Esse benedictum in agro quid significet. I.

XLV. II. Ex mandato divino, quod datur benedictioni tanquam PERSONÆ, ut veniat, & perseveret TOTA apud pium, habere commodam, jucundam & utilem prosperitatem, in accipiendis & alendis volatilibus, anatibus, anseribus, gallinis, ut etiam natatilibus seu cujuscunque generis piscibus, in tractandis & fovendis seu educandis pecoribus omnium specierum, ut equis, vaccis, ovibus, suibus &c. Gen. 30, 27, & 49, 25, Job. 42, 12, unà cum perpetuo eorundem animalium seu ipsorum corporum vigore, incremento & temperamento, speciei ipsius augmento vegeto, spectato, florente.

II.

XLVI. III. Durabilem bonitatem frugum & farinæ, lupulorum, radicum, herbarum, liquorum, pomorum, pirorum, omnis generis

III.

esculentorum & potulentorum, in horrea, granaria, cellas
repositorum, ita ut semper virtutem proprietatem que suam
excellenter, hoc est, ut scriptura vocat, baculum retineant, un-
de homines & pecora quam maximè roborentur *Exod. 23, 28,*
sicut Danielem esus leguminum pulchriorem & sanio- rem ef-
ficiebat, quam multiplices laetitiae regiae præstabant reliquis
commilitonibus Daniel. 1. & nunc propter similem benedictio-
nem DEI vegetiores sunt aliqui rustici lenes, principibus in
flore ætatis constitutis multis.

17.

XLVII. IV. Patrimonij & bonorum partorum eam con-
ditionem, ut substantia feliciter transeat ad posteros, illis sit
diuturna, perpetua & fortunata.

*Esse benedictum
in egressu & in-
gressu, quid sig-
nificet.*

XLIIIX. *Esse benedictum in egressu & in ingressu signifi-*
cat, quando prosperè & ex animi sententia, seu secundum vo-
luntatem cadunt omnes aliæ actiones, docentium 1. Cor. 15, 58,
discentium Sap. 8, 19, 20. deliberantium seu consilia felicia captan-
tium Es. 1, 2. 1. Reg. 4, 29, medentium Es. 38. in fine, cibos & potus,
adeoque Oeconomiam curantium & apparantium 1. Reg. 4, 22,
Gen. 31, 9, & 39, 5, & 49, 20, adificantium Gen. 6. 1. Reg. 6. & 7.
Vbi magnificum templum septem annis, sed Regia, templo,
quoad magnificentiam inferior, tredecim annis extruitur.

XLIX. *Manuariorum item artificum quorumvis Exod. 31.*
quorum spiritum & manus agilitat & habilitat, felicitatque
DEV S: piscantium, quibus pisces advocat, quales & quot
vult ipse Job. 20, 8. Luc. 5: Aucupia tractantium quibus volu-
cræ nisi adducat ipse, non certè per ventos assa columba ve-
niet Num. 11. Exod. 10. Es. 49, 11. Venantium, dum aliquib.
plus, aliquib. minus, his citius, illis tardius suppeditat Gen. 20, 9;
peregrinantium, quib. aut multum aut parum molestiæ pro-
creat, expediendique negotia occasiones alias atque alias
suggerit Deut. 8, 4, Job. 5. & seqq:

L. *Negotiantium item in periculoso elemento, quibus vel*
salvas præstat naves, & merces, vel demergit merces & per-
sonas,

sonas, aut solas merces 1. Reg. 10, 22, Actor. 28, commercia alia
qualiacunque exercentium 1. Reg. 10, 28, & seqq.

L. I. Salis præterea auri, argenti & alias fodinas tractantii Deut.
8, 9, Job. 28. & ita omnium aliorum similium inservientiū mer-
cenariorum, quorum aliqui dicuntur & deprehenduntur ha-
bere feliciores manus præ alijs, & citius longè res & operas
absolvere, nimirum pro dono DEI diverso, etiam inter is-
tos tenuissimæ conditionis homines diversimodè tuam gra-
tiam distribuentis, sive sint opiliones, bubulci, hortulani, ta-
belliones &c.

L. II. *Esse benedictum in bellis justis* significat, necessarijs de-
caussis suscepta ex animi planè sententia, sine multis copijs,
sine multi sanguinis cruentâ profusione, sine attenuatione
publicarum & privatarum opum, citò finire, hostibus superi-
orem evadere, dominarique, ut concordare cogantur, aut
saltem malignando pergere non ausint, atque ita pax diuturna
instauretur.

L. III. Et nota sunt exempla, quomodo mœnia Jericho
spontè corruerint Jos. 6. quomodo terrore sonitico consternati
fugerint numerosissimi exercitus Iudic. 11.

L. IV. *Esse benedictum in celebritate nominis*, significat habe-
re honestam existimationem & autoritatem apud externos,
propter puritatem doctrinæ, de verò DEO inter nos sonan-
tis, propter singularem gratiam divinam, quam ex defensione
nostri adversus hostes cernunt, propter vitæ sanctitatem
inter nos vigentem, adeò ut propter hæc ipsa nobis nocere
vereantur, prodesse gestiant, nostramque familiaritatem ex-
optent & magnifaciant exteri Deut. 2, 25. 1. Reg. 4, 34.

L. V. *Esse benedictum in potentia imperiosa* significat experiri
divinam protectionem clementissimæ gubernationis Magi-
stratus proprii, tranquillitatem item patriæ, securitatem ad-
versus externos dominos, principes & reges atque Tyrannos
Exod. 34, 23, 24, 1. Reg. 4, 24. ita ut omnes nos & nostros princi-

*Esse benedictum
in bello quid si-
gnificet.*

*Esse benedictum
in celebritate no-
minis quid signi-
ficet.*

*Esse benedictum
in potentia
quid significet.*

pes relinquunt in pace, nobisque concedant nostram *avloro-
piaz*, nec cupiant nos sub jugum suum trahere.

LVI. Hæc igitur largissima benedictionis capita, non ex a-
stris aut ex secundis causis alijs, sed principaliter, originaliter
& plenariè liberrimeque ex solius DEI voluntate & mo-
deratione proveniunt: Itaque DEVM veneretur & à pue-
ritia vereatur, qui successu ætatis in hisce exoptat experiri
fortunam seu DEI clementiam.

*De maledictio-
nis divinis.*

LVII. E contrario autem, quantum furorem DEVS
concipiat adversus peccata & quam multis, varijs gravibus-
que calamitatibus improbos persequatur, apprehendat, ap-
prehensos obruat & evertat, ex illis apparet, quæ hoc loco
minatur, quod nimirum erunt maledicti in urbe & agro, ma-
ledicti in egressu & in ingressu, maledicti in bellis, maledicti
in mentione nominis, maledicti denique in imperiosa poli-
tia &c.

LIX. Esse maledictum in genere significat propter peccata
(ut expressè innuitur v. 15, 20, 45, 47, 58) non tantum à DEO
deseri, sed etiam impediri, & Diabolis exagitandum excruci-
andumque committi, adeoque divinitus affligi in sequenti-
bus classibus nimirum & in specie.

*Esse maledictum
in urbe quid sig-
nificet.*

I.

LIX. Esse maledictum in urbe significat PRIMO non esse
longævum, juxta illud *Psal. 55, 24, Viri sanguinum & dolo-
si, non dimidiabunt dies suos*: quod ad omnes & singulas alias
species peccatorum est extendendum, pro more sacra scri-
pturæ, nimirum, *viri idololatra & blasphemi non dimidiabunt
dies suos*, *Viri sabbati profanatores & maledicentes DEO,*
non dimidiabunt dies suos: *Viri parentibus olim immorigeri,*
non dimidiabunt dies suos: *Viri olim in juventute impudici*
mendaces, furaces &c. non dimidiabunt dies suos.

*Scilicet Nisi
DEVS alijs de
causis etiam pi-
os juvenes abri-
pi*

LX. Quin isti, quamprimum florem ætatis consequuntur,
*dulcissimamque vitam agere incipiunt & gestiant, in mor-
tem subitanam absorbentur, &, velut flores agrorum rese-
cti,*

ai, emarcescunt, & comburuntur, ut nullibi amplius appareant.

LXI. *Deinde in damnata vitæ temporalis brevitæ experi-
ri aut perpetuam aut certè creberrimam invaletudinem ma-
nuum, pedum, internam continuam & gravem imbecillitatem,
adeoque virium universale detrimentum nimis prematurum,*
ubi senectæ virilitatem ante annos præcurrit, ut nec cibos co-
quere, nec officijs suis quibuscunque præesse queant.

LXII. Tertio experiuntur morbos externos alios graves toto corpore, propter cibum & potum copiosè assumptum quidem, sed conversum in malos humores, scilicet, huc in genibus, cruribus, brachijs, collo, dorso, ut à planta pedis ad verticem nihil sit sani *Deut. 28, 25.* aut etiam alios, quos divulgare pudeat, *r. Sam. 5.* in ano, in genitalibus, in ventre, qui sint foedi, novi, ignoti, acerrimi, *Aegyptiaci, Gallici, Hispanici,* ut nunc solent vocari apud nos, & ex omni parte immedicabiles seu incurabiles.

LXIII. *Hæc autem omnia sunt, quando nimirum I. DEVS Dæmoni concedit licentiam grassandi in corpora, membra, humores, spiritus, & actiones, qui humores subito & diversimodè commisceat, inde varia & gravia, omniumque medicorum sagacitatem elugientia symptomata, adeoque diuturna, modò tenacia, modo per vices redeuntia, interna & interna procurat.*

LXIV. II. *Quando DEVS in naturalibus, & tenuibus lesionibus corporis inhibet & sistit vim naturalem remediorum, ut quod in alijs illa possunt, in tertio & quarto exercere nequeant, adeoque in ipsis naturalibus morbis tamen medicorum, quantum vis expertissimorum, remediorum quantum vis exquisitissimorum & instaurum naturarum & facultatum adhuc plus satis vegetarum operæ sint frustraneæ.*

LXV. Id quod utrumque usu sæpe venire solet, in tumoribus, & hydropè, in febribus, in cacochymijs, in peste, in aurugine, qui omnes ideo describuntur, quod sint SERVI &

II

III

CARNIFICES DEI, jussu divino persequentes,
APPREHENDENTES & EXCRUCIANTES
hominem, nec cessantes, donec ipsum perdiderint, *Deut. 28,*
2, 27, 35. 60, 61. Psal. 78, 49. Luc. 13, 1, 16.

LXVI. Neque tantum in proprijs corporibus hæc impro-
bi solent experiri, sed etiam easdem afflictiones, ut plurimum
per generationem transpagare in sobolem, ut hoc pacto do-
lorem in ipsis viventibus duplicet **DOMINVS**, quando
non tantum se istis implicatos cernunt, verum etiam in po-
steritate sua eosdem affectus & cruciatus perseveraturos pro-
spiciunt *2. Reg. 5, 27.*

LXVII. QVARTO, experiri dissidia civium intestina,
varia amicorum & inimicorum odia, perpetua & sinistra ju-
dicia incolarum & exterorum de te, de doctrina & vita tua,
de negotijsque tuis, amicitias fucatas, privatas adversum te
mollitiones, subsannationes, dissentientes à te amicos & pro-
pinquos, in statu religionis veræ.

LXVIII. QVINTO experiri conjugium breve, turbu-
lentum, infelix & miserrimum *Tob. 6, 14. Deut. 28, 30.* ubi hoc
anno tibi desponsatam & copulatam altero anno capit alius
dulcissimam vitæ lociam, aut ubi iurgijs, maledictisque ux-
oris enecaris, aut subinde cum uxore afflictiones post afflictio-
nes multiplices sustines, *Deut. 28. v. 30. Job. 6. 14.*

LXIX. SEXTO habere liberos, corporum forma & sta-
tura monstrosos, subinde invalidos & morbidos, animæ & ju-
dicii imbecillitate & fatuitate, impietateque famosos, qui
omnem educationem salutarem respuunt, **DEO** sunt abo-
minabiles, hominibus molesti, familiæ dedecori, terræ oneri
1. Sam. 2, 22. & seqq. 2. Sam. 16. Huc item pertinet famulitium
immorigerum, infidele, insidiosum.

LXX. SEPTIMO experiri domorum & supellecili-
um domesticorum minus durabilem conditionem, ut videli-
cet, quæ hoc anno comparantur & extruuntur, altero cor-
rum pan-

rumpantur & corruant, ita ut pro noyis parandis & reparandis aliquid de substantia capitali subinde infumere sit necesse, nec unquã ad aliquas mediocres divitias perveniri queat.

LXXI. Imò sæpè tandem domus & utensilia & omnis substantia necessarijs de causis est divendenda, adeoque in alias manus venit, quod ijs malè usi fuerint veteres possessores isti, ut ipsi prætereuntes pristinas possessiones postea magno cum animi dolore cogantur repetere illud: ò domus antiqua, quam dispati dominaris domino.

LXXII. *Octavo* habere perpetuò malam conscientiam. Nec levis est pars maledictionum divinarum in medijs calamitatibus sentire in anima cruciatus malæ conscientia, quæ præsentia & futura & alia sæpè numero omnia tuta, omnes quorumvis hominum accessus & ingressus, imò omnem forium pullationem tamen timere, & noctu interdumque expavescere cogitur.

LXXIII. Hoc est quod *Deuteron. 28. v. 65.* dicitur: *dabit tibi DOMINUS cor pavidum, deficientes oculos & animam consumptam morore.*

LXXIV. Quibus verbis describit animi malè conscij dolores, tristitiam, anxietatem, pavores, metum amittendæ vitæ, expectationem mortis, omnibus momentis ferè impendentis, ut videre licet in ijs, qui sunt educendi ad ultima supplicia, qui sustinent dolores ipsis infernalibus flammis graviores, quod pender vita ante ipsos, in somnijs exagitantur, & perturbantur, supputant dies & horas, unde manè excitati desiderant vesperam, vesperi ingruente nocte auroram expectant, ut citius finiatur angor, quo torquentur.

LXXV. *Esse maledictum in agro significat I. nunquam vel ex hereditate vel ex alijs modis nancisci prædia ulla, ullos agros, hortos, vineas & similia. II. aut in illis ipsis quoad cultum arationis, sationis, collectionis que nullam experiri commoditatem serenitatis, tempestarum pluviarum, vento-*

Vitam pendentem de Christo etiam exponunt patres, ut Iustinus, sed allegorice.

Esse maledictum in agro quid significet.

rum, nivis, multò minus fructuosam aliquam & abundantem recompensationem, pro tot hominum & pecorum laboribus, proque tot sumptibus & impensis factis, quod fuerit cœlum æneum, terra ferrea, pulvis loco pluviarum, quod omnia scatuerint locustis, vermibus & similibus insectis, & bestiolis noxijs, præter grandinam, pruina, rubiginem adeoque sive fursum sive deorsum spectare homo, omnia sibi hostilia & adversa deprehenderit, *Deut. 28, 23, 24, 38, 39, 40, 42. 1. Sam. 12, 17.*

LXXVI. III. Nullam consequi felicitatem in cujuscunque generis pecoribus & animalibus cœmendis, educandis & ad operas quotidianas usurpandis *Exod. 7, v. 21. & 8, 17. & 9.*

LXXVII. IV. Experiri facilem & crebram corruptionem frugum, esculentorum & potulentorum quorumvis, in horreis, granarijs, cellarijs, in coctionibus intra furnum, comestionem & bibitionem, non modò inutilem, sed etiam perniciosam, ita ut ex egregijs alimentis, corruptissimi exoriantur humores *Levit. 26, 16, Ezech. 4, 16.*

LXXIIX. V. Patrimonij & partorum bonorum eam conditionem, ut de malè qua sitis, vel de bonis ex favore principum emendicatis, aut alia ratione comportatis, vix gaudeat unus & alter hæres, nedum tertius & quartus, sed amittat primus hæres, patris vineam, domum, hortum *Deut. 28, 30.*

Esse maledictum in ingressu & egressu quid significes.

LXXIX. Esse maledictum in ingressu & in egressu significat, quando vanæ, inutiles & infructuosæ sunt omnes actiones docentium, discantium, consultantium, ubi propter subtratum spiritum sanctum errores consiliorum perniciosissimi oriuntur, ut homo sua imminenti mala nec videat nec fugere queat *Rom. 1, 24, 25. Eph. 4, 18, 19. unde palpant cæcutientes, ut noctu Sodomitæ* *Gen. 19, & Elymas cæcus* *Act. 13. Deut. 28, 28, 29. 2. Sam. 15, 31.*

Præterea

LXXX. Præterea medentium *Luc. 8. 43.* Oeconomias curantium *Gen. 30. 30.* edificantium *Gen. 11. Luc. 13. v. 4.* manuariorum artificum quorumcunque, piscantium *Ioan. 21. v. 3.* aucupantium, venantium *Gen. 27.* peregrinantium, navigantium *Ionæ. 1.* commercia quæcunque, ut & metallica & metallaria, salis &c. tractantium, mercenariorum quorumvis &c.

LXXXI. Ex qua infelicitate in actionibus & ita in omnibus contractibus alijs, itidem paupertas & suppressio contumeliosa sequitur, ut peregrinis percipiant omnia sua debere incolæ *Deut. 8. v. 43. 44. Gen. 47.* sicut Israëlita crescebant supra Ægyptios opibus & auctoritate *Exod. 1. v. 7. Act. 7. v. 17.*

LXXXII. *Esse maledictum in bellis*, significat, in bellis iuste susceptis, tamen *DEVM* habere adversarium *Deut. 1. 41. & seqq. Num. 14. 40. Iudic. 20. 23. & seqq.* aut alioquin experiri seditiones, conspirationes & bellicos rumores & apparatus adversus patriam *Luc. 21. 26.* ubi locum aliquem simul habet omnino illud Poëtæ: Intran in thalamos publica damnatos, & fiunt excursiones, devastationes, excidia, obsidiones horrendæ & diuturnæ, ubi res Oeconomicæ, agriculturæ, negotiationes, non sine perpetua clade silent, accedit fames, pestilentia &c.

LXXXIII. *Quid dicitur miserius quam tunc experiri*, quod hostes ferociunt & victis insultant, tuos in captivitate abducunt, sine misericordia & cum contumelia, occisos feris & avibus consumendos projiciunt, in conspectu tuo animalia tua, oves, boves, asinos mactant, ut pro labore impenso nihil gustare & referre queas de illis, in conspectu tuo occupant & uno istu oculi perdunt omnia, quæ tibi tuisque liberis gratissima, vel labore vel ex gratia Principum jam diu & dudum comparasti, vel à parentibus comparata, plerunque per fas & nefas congesta recordaris, quando segetes & vineas
C 2 & fru-

*Esse maledictum
in bellis quid
significet.*

& fructus alios ab alijs rapi, jamque alios inde ditari, te verò ad extremam indigentiam pervenire vides.

LXXXIV. *Quid miserius, quam cernere te, cum civibus & regetuo, abduci, delicatissimos liberostuos infervire alienis, & durissimis quidè dominis, ita ut juvare eos toto corde gestias, sed nequeas, deficientibus præ dolore ad istum conspectum oculis tuis, & præcordijs tuis sese disrumpentibus, imò stupentibus, nec quicquam consolationis percipientibus, nisi hoc, quod insuper hostes tibi regerunt, te illa quàm maxime meritum esse, teque justissime ita exagitari & plecti.*

LXXXV. *Quid miserius, quàm tunc puniri extrema egestate & in illa infervire alijs, propterea quod antea in abundantia DEI honorem & cultum rejecisti. Sic etiam extra bella puniit DEVS adolecentes, qui in adolescentia sumptibus abundant, sed ab utuntur in Academijs, & alibi. His igitur nisi maturè pœniteant, tandem extremam mittit paupertatem, ut cogantur in tenuissimis sudare officijs, vix tamen attri panis tantum corradere, unde se & suos exaturent, Deut. 28, 25, 26, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 6, 62.*

LXXXVI. Inprimis igitur tantæ pœnæ sequuntur ingratitude pro beneficijs divinis, aut propter abusum donorum DEI, & quod non cognoverunt homines tempus visitationis suæ, & malè collocatam aurei temporis & aurearum studendi, operandi, laborandi, pœnitendi occasionem, Deut. 28. v. 47.

LXXXVII. *Quid miserius quam perpetua experiri exilia, propter peccata & meritò quidem, & in exilijs contumelias, contemptum, impropria, opprobria, injuriam, ita ut DEVS videatur lætari tuo malo, sicut tu lætaberis prius ex malitia, & notæ sunt alioquin miseræ exiliorum, de quib. Poëta: Nemo vagos curat, &c.*

Non exul curæ creditur esse DEO.

Esse

LXXXIIX. *Esse maledictum in mentione nominis, significat.* habere nihil quicquam auctoritatis apud suos & externos, propter doctrinæ impuritatem & idololatriam, propter pœnas divinas quibus cumulantur, propter vitam turpissimam, unde omnes tibi nocere gestiant, tuamque familiaritatem detestentur.

LXXXIX. *Esse maledictum in potentia imperiosa, significat* ex divina maledictione metuere exterorum principum vim & dominium experiri multorum principum patriæ mortem, infelicitatem, imprudentiam &c. *Ecclesiast. 10, 16.*

XC. Nec sufficit divinæ Nemesis simpliciter hisce maledictionibus premere pravitatem humanam, quin propter crescentia delicta, quandoque multipliciter & quater sextuplicat suas pœnas & gravissimè deronat & terret quem vis ipsa *Levit. 26, 6, usque ad 29.* ut verè non sit pax impijs, nulla hora secura, nulla Creaturâ fidelis. Legatur integer jam nominatus textus.

XC I. *Quæritur* igitur pœne siue privatae siue publicae non modo non remittunt, sed insuper de die in diem crescunt, certissimum inde argumentum capiamus, etiam iram divinam nihil temerè, & per consequens etiam malitiam hominum nondum cessare, adeoque nullam pœnitentiam ab hominibus agi cepisse, sic ut *1. Ionæ 1, v. 13.* eò furiosus intumescit & sævit mare, quo diutius cunctantur in Iona peccata sua confesso submergendo.

XCII. *Ecclesia* etiam his maledictionibus sæpenuerò involuitur, propter sua quoque peccata, imò magis iisdem premitur quàm improbus mundus, quia cum magis intelligat voluntatem DEI, illam tamen eò magis non perficere laboret, duplo vapulare debet. *2. Macc. 6, 14. Luc. 12, 47. Hebr. 12, 7, 8. Petr. 4, 17.*

XCIII. Ac inde plusquàm liquidum evadit, peccata proprie esse ex hominibus, quibus idcirco tam dira comminatur

Esse maledictum in mentione nominis quid significet.

Esse maledictum in potentia quid significet.

DEVS, qualia homines unice fugere solent in hac vita, ut ad timorem DOMINI, ad pœnitentiam & ad sanctiorem vitam exuscitemur *Psal. 39, 12. & 106, 43. & 107, 17. Ezech. 12, 19.*

XCIV. Excutiant autem singuli calamitatibus quibuscunque oppressi sinum suum, & aliquid peccatorum reberient, ne vel arumnas casu provenire somnient, vel DEVM injustitiæ accusare aulint, licet quandoque alijs de causis, ut Iobum, ita pios per miseras in officio continere & probare sat agat DEVS.

XC V. Gravissimum autem hoc est, perhiberi maledictum à DEO, hoc est, esse eum, cui propter atrocia scelera horribiliter irascitur & infinita mala meditatur, DEUS esse anatHEMA, Catharma, peripsema, βδελυγμα, μισησιμα, alastorem, apotropæum, aliterium, id est, rem talem, cujus detestatio in columnas publicè proscribitur, esse purgamentum tollendum, aliquid funditè eradendum, abominandum, contaminatum, à nemine tangendum, cujus exitium publicas calamitates à reliquis avertit, pro quo non est orandum. Iohan. 5, 16.

XC VI. Et quia hæc comminationes, adhuc quotidie in impijs & impœnitentibus peccatoribus compleri passim videmus, ideoque easdem non solum Israëlitis denunciatas, sed singulis & universis hominibus quovis seculo metuendas propositas meminerimus.

Dant. 2. in specie completum fuit in Iudæis.

*XC VII. Etsi autem sæpenumerò multis gentibus & earum regibus singula acciderunt analogicè, tamen specialiter gentem Iudaicam comprehenderunt harum maledictionum præcipua capita in prima & postrema obtidione Hierosolymitana apud *Baruch 2. cap. & Ioseph. lib. 5. & 6. & 7.* de bello Iudaico, ubi carnem filiorum comederunt, multi captivi fuerunt abducti, triginta dati pro denario, navibus plenis averti Alexandriam, ut inde venderentur in Ægyptum.*

Et

XCIX. Et 1. quia ultima obsidio propter spretum CHRI-
STUM solummodo facta (quia tunc idololatæ non fuerunt)
complectitur omnia, quæ hoc loco prædicuntur, siquidem in
omnes angulos mundi fuerunt dispersi, id quod antea nun-
quã eis accidit, 2. quia nemo hodiè ipsorum religionem suscipit, id
quod antea faciebant infiniti homines, 3. quia sine fine deferun-
tur, & hodiernæ calamitatis duratio superat utriusque templi
durationem: ideo.

XCIX. Completum esse scimus illud Daniel. 9. & finis ejus
vastitas: Adeoque certissimè concludimus, in hoc quoque gra-
vissimo capite & acerrimâ comminatione super improbos,
verbum DOMINI non audituros, Moÿsen respexisse ad
magnum Prophetam, quem scilicet exoseculari detrectarunt.
C. Nos igitur nobis illud dictum esse recordemur, & nobis
metuamus, ne & nos experiri habeamus illud Psal. 2, ne forte
irascatur filius & pereatis in via.

CI. Capite Deuteronomij 29. quatuor continentur, I. ob-
jurgatio pertinaciæ à v. 1. vsq; ad 10. II. repetitio pacti initi à
v. 10. III. dehortatio à seductoribus. IV. certitudo secutarum
penarum super improbos.

CII. Ad primum quod attinet, quæritur, cum ante quadra-
ginta annos in Sina pepigerit fœdus DEUS cum Israëlitis
(de quo c. 5.) cumque tot eis ediderit stipenda, de quib. cap.
8. & 10. ut istis Ægyptij commoverentur ipsi, (Exod. 10. 6. &
12. 38. Num. 10. 31. & 11. 4.) & Gibeonitæ Ethnicici converteren-
tur (Ios. 9.) cur ipsi Israëlita his nondum potuerint ad veram pœ-
nitentiam & sincerum cultum divinum perducere, quin potius in-
terim eundem graviss. sceleribus contaminaverint (cap. 9.)?

CIII. Respondetur ad Questionem, quod DEUS, non dederit
eis cor ad intelligendum & oculos ad videndum & aures ad
audien-

Aquila non pro-
priè significat
Deut. 10. Romæ-
nos, Similia 2.
Reg. 16. Jerem.
1. Thren. 4. E-
zech. 17. 2. Haba-
cuc 1.

Argumentum
cap. 29. Deut.

I. Membr. cap.
29. Deut.
Questio.

Respons.

Quid sit hoc,
non dedi vobis
eor ad intelligeu-
dum.

audiendum. Id quod nequaquam in eam rapiendum est opi-
nionem, quasi nondum in ipsis operari cœperit DOMINVS,
ideoque penes DEVM resederit culpa, *sed ita exponen-
dum*, quod tot miraculorum oblivio & extenuatio & con-
tentus, cum negligentia perpendendi eorum circumstanti-
as ἀναβῶς, & agnoscendi Majestatem summam veri & vi-
vi DEI, Israëlitis in hunc usque diem obstiterit, quo minus
in ipsis internus auditus, seu internus assensus, unâ cum fidu-
cia erga DEVM, & proposito sanctæ vitæ gigneretur.

CIV. Perinde enim est ac si quis diceret, *alterum ex audi-
tis concionibus nondum à DEO illuminatum esse*, quia nimi-
rum ille omnia audita è vestigio obliviscitur, non retinet, non
ruminat, nec ex ruminatone mentem suam instruit & cor-
rigit.

CV. *Veram esse hanc responsionem, διαφανῶς testatur Psal. 78, ab
initio usque ad v. 21. nimirum quod obliti fuerint mirabilia DEI
v. 1, & addiderint adhuc peccare & provocare DEVM, pe-
tenda nova miracula v. 7. eumque tentaverint, num etiam
carnes in deserto procurare posset v. 8. Vide etiam Psal. 105.
13, 21, 9. Econtra Matth. 13, 11. dicitur discipulis (qui verba
audiunt & inquirunt, ac perficere student); Vobis datum est
nosse (hoc est intelligere) mysteria regni caelorum.*

Externus & in-
ternus auditus
excitatur quo-
modo.

CVI. Fides igitur emergit ex frequentiore & penitiorè
auscultatione & consideratione sacrorum oraculorum:
Rom. 10, 17. *Fides ex auditu est*, item Gal. 3, 2. *spiritus accipitur
ex fide per auditum*, Iohan. 17, 17. *Sanctifica eos in VERITATE,
verbum tuum VERITAS*, Psal. 119, 172: *Omnia mandata
tua sunt justitia.*

CVII. Quapropter *per verbum* non tantum *externus com-
mouetur auditus, sed etiam internus assensus excitatur*, quia qui
tibi in peccatis hærenti dicit: *Crede & confide mihi, is idem fa-
cit, ac is qui esurienti panem proponeret ac diceret: Ede pro-
positum tibi panem.*

Sicut

CIIX. Sicut enim hic tergiversans, cunctans aut abstinens suæ sibi causa esset afflictionis: ita ille verbo promisso & proposito non assentiens & confidens suæ damnationis fit verissima, sola & unica causa.

CIX. *Ad secundum quod attinet*, in eo fœdus in deserto initum antea inter DEUM & inter Israelitas *Exod. 19, 5, 6.* repetitur seu renovatur. *Deut. 5, 2, 3.* & hoc ipso in loco partes pangentes hoc fœdus sunt duæ, altera DEUS, qui obedientibus & Leges suas observaturis promittit suam gratiam, hoc est terræ benedictæ possessionem & omnis generis felicitatem terrestrem in ea, quæ cœlestis, spiritualis & æternæ vitæ typus erat, altera sunt homines.

CX. Probè, probè autem ex hoc loco notandum venit, quinam sint homines, qui in fœdus DEI recipiuntur, nempe & specificè & signanter Israëliti & adulti, principes eorum, seniores, præfecti v. 10. deinde parvuli, uxores, præterea ADVENÆ seu peregrini hoc est ETHNICI, item caesores lignorum & haurientes aquam hoc est, quicumque servuli, adcoque omnium hominum ordines summi, medij & infimi v. 11. denique non tantum absentes, sed etiam presentes, hoc est, non tantum qui nunc hîc vivunt, sed etiam qui posterioribus seculis nascentur v. 14. 15.

CXI. Sicut enim in Sinacum omnibus & tunc adultis & tunc nondum adultis fœdus suum injit: ita nunc idem facit, utrobique ad imitationem primæ omnium promissionis *Gen. 17, 7.* *Ero DEVS tuus & DEVS seminis tui. Act. 7.*

CXII. Omnes igitur & singulos sine respectu originis, personæ, conditionis DEVS fœderis sanctissimi participes esse voluit, sicut omnes admittit ad circumcisionem *Gen. 17, 12.* natos ex Agar, Sara, Cethura, omnes natos vel emtos, ex quocunque alienigena, item omnes credentes & circumcisos ad agnum paschalem accedere jubet *Exod. 12, 43, 44.*

CXIII. Nulli Chananæi, vel alij quicumque credentes proferuntur à societate veræ Ecclesiæ Veteris Testamenti, sed

II. Membr. sup.
29. Deut.

Universale vocatio Dei Deut. 29 ut omnes crederent.

D

cre-

eredentes circumciduntur ex jussu divino in locis jam allegatis. Ideo etiam *Rom. 4, 11, 12*, Abraham dicitur pater circumcisionis, non tantum ijs, qui sunt in circumcissione, sed etiam ijs, qui incedunt in vestigijs fidei Abrahæ, quæ fuit in præputio.

Exempla Ethnicorum sub V. R. qui crediderunt.

CXIV. Ex Ethnicorum sanguine procreati fuerunt Mamre, Escol, Aner, nimirum ex Amorrhæis (seu Gomorrhæis) Gen. 13, 18. & 14, 13, 24. & 15, 16. & ad veram fidem conversi per Abraham, quem divinâ revelatione ex Vr chaldæorum educitum, hinc inde vagari videbant & expectare à DEO locum, in quo vellet ipsum habitare, Gen. 12, 7, 8, 9.

Abraham licet septuaginta annos fuerit, tamen post vocationem ex Vr Chaldæorum non domum nec ad plantam pedis agrum illum emit & proprium habuit.

CXV. Etenim Abraham, quantumvis haberet oves, boves, asinos, servos, famulas, ainas & camelos Gen. 12, 16; tamen post vocationem nullibi sibi ædificavit civitatem vel domum, sicut habebat Loth. Gen. 19, 1, 2. immò nec passum pedis in terra possidet, nisi quod agrum pro sepultura emit Gen. 23, 8. & seqq: sed tantum erigit & transfert de loco in locum per integros centum annos tabernaculum seu tentorium suum Gen. 12, 8, 9. & 13, 18. & 18, 1, 2, 6, 9, 19. & 24, 67. ex fiducia D E V M expectans, in quem locum terræ ipsum esset collocaturus, id quod tamen in hac vita nunquam fuit factum, interim pro pecoribus pascua, pro se locum habitacionis conducere solitus, ut ex simili loco de Iacob. Gen. 33, 19. colligimus.

Abraham cum suis semper habitavit in tentorijs Hebr. 11, 9. nimirum Abraham Isaac Jacob conjunctis omnium temporibus, per ducentos annos.

CXVI. Atque hæc ipsa admirabilis, seu, ut tunc absque dubio videbatur rationi, stulta erectio, translatioque tentorium, & vaga cum tot viris & fœminis (nam viri & fœmina & familia singularia habebant Gen. 24, 67. & 31, 33.) peregrinatio seu habitatio Abrahæ in tentorijs tunc temporis sine omnium dubio innotuit toti orienti, immò toti mundo, præsertim quando etiam paulò post illum senem in agris extra urbes cum suis degentem perpetuò, talem tamque celebrem D E I & veritatis cœlestis præconem sibi metipsum, & toti masculorum suorum populo

pulo, quorum expeditorum servorum Abrahæ 318. numerantur, præputia rescidisse divulgabatur *Gen. cap. 14, v. 4. & 17, 23, 24.*

CXVII. Neque negare poterit aliquis, vexationibus multorum incredulorum exagitatum Abrahamum sepius mutasse locum habitationis, adeoque transposuisse seu translocasse tabernaculum suum, ut in pluribus locis verum DEVM annunciaret. Inspiciatur *Gen. 13, 9.* Interim tamen DEI protectione tutum inter omnes homines fuisse ex simili (de Iacobo) loco, *Gen. 34, 35.* patet.

CXVIII. Huc etiam pertinet quod *Genes. 21, 33.* Abraham plantavit nemus seu arbores in Bersabea & ibi invocavit nomen DOMINI, hoc est, ut citant docti ex Thargum Hierosolymitano, Ionathæ Syri interpretis, hortum plenum optimis fructibus, in quo peregrinos hospitio excepit, quibus gratuito omnia necessaria suppeditavit, nihil aliud pro precio exigens, quam ut conditorem orbis verum agnoscerent & colerent, cujus foliis donum esset, quicquid comedissent vel bibissent.

CXIX. Similem vitam in tabernaculis egisse, adeoque multos ad verum DEVM hoc spectaculo convertisse Isaacum & Iacobum, patebit considerantibus hæc loca, *Gen. 25, 10, 26. & 26, 3. 10. 11. 25, 28, & 31, 25, 33. 34.* Et si & jam satis superque per Abraham & Isaac propagata cælesti veritate, etiam per externam tabernaculi seu tentorii qualemcunque ceremoniam, ex divina voluntate & providentia, ex Mesopotamia in terram nativitatis revocatus Iacob, ex fide credenti sibi & semini suo terram istam dandam, *Genes. 33. v. 17.* domum ædificat Iacob, absque dubio in agro extra urbem *Genes. 33. v. 19. & 34. v. 9. 19. 16. 21. 22. 23. 25.* ubi convertuntur Schemitæ tamen in ea non habitavit *Gen. 35, 21.* Hi igitur dicuntur dies peregrinationis *Gen. 47. v. 9.*

CXX. Porro ex Ethnicorum conversorum numero nominantur *Abi melech Genes. 21, 22.* Item *filij Hetb Genes.*

Abraham quomodo in conductiis agris plantaverit nemus & ibi invocaverit nomen Domini.

Isaac & Iacob conjunctis annis etiam per centum annos extra domos in tentoriis habitaverunt & terram promissam expectarunt.

Exempla Ethnicorum conversorum in V. T. qui ipsi plures alios converterunt.

23,6. (ex quibus Hethæis oriundus fuit Vrius 2. *Samuel. 11.* sicut ex cognatis Cananæis ab Abrahamo & filijs multipliciter de vero Deo edoctis, Cananæa *Matth. 15.*) *Rahab Hierichuntina Matth. 1,5. Heb. 11. 31. Iacob. 2, 25. Ietron pronepos Abrahæ ex Cothura teste Cedreno, Iob. in terra Hus cum filijs & filiabus & cum amicis morbi tempore ad ipsum profectis Iob. 1,1. Gabaonitæ Ios. 21, 23:*

CXXI. Ruth Moabitis cap. 1, 4, 16. Hiram rex Tyri 1. Reg. 5, 7: Regina austri 1. Reg. 10, 1, 2. Paral. 9, 8. in cuius territorio in hunc usque diem ab illo tempore mansit vera Dei noticia, Ninivita apud Ionam, Nabuchodonosor Daniels 4. Item Cyrus Esdr. 1. Darius Esdr. 6. Artaxerxes Esdr. 7. Ahasverus Esth. 8. ut & Persæ à Mardocheo conversi: Ethiops Ier. 39, 16. Magi orientales Matth. 2. &c.

CXXII. Huc pertinet ex disputat: sexta, quod in omnibus ferè prophetis æquè prolixè, & graviter reprehenduntur ethnici, quas objurgationes sine dubio ad reges, & magnos Dominos ethnicorum exportarunt ipsorum subditi peregrinantes, ut in similibus regum reprehensionibus fieri solet, quæ citò insinuantur ipsis.

CXXIII. Sufficiat igitur scire hoc in loco, Deum pungere fœdus, cum *Israelitis, & Ethnicis, viris & feminis, adultis & pueris, presentibus & absentibus*, quos omnes & singulos vult in gratiam suam recipere & beare, modò oblatam gratiam contemptu & incredulitate sua non rejiciant sed recipiant.

CXXIV. In tertio cap: 29. memb. à vers. 16, dehortationi ab Idololatria inferitur *duplex adagium*, necessarias doctrinas easq; utiles complectens, ne scilicet inter Israelitas reperiat *1. radix fructificans sel aut absynthiū. 2. qui addat ebriâ sitienti.*

CXXV. Esse inter Israelitas *radicem fructificantem sel aut absynthiū*, significat, esse inter Israelitas restauratorem & propagatorem idololatriæ, quæ tum inter ethnicos, & ex parte inter Israelitas, usitata *vers. 16. 17. 18.* per hoc miraculum educationis ex *Ægypto* fuerat reformata. Tales

Propheta V.T. prophetarum etiam Ethnicis aperit.

Vocatio DEI universalis in veteri instrumento.

III. Membr. cap. 29. Deut.

Ne sit in Israel radix fructificans sel et absinthium.

CXXVI. Tales radices erant illi, qui idololatricos ethnico-
cos huc usque in magna autoritate constitutos, & magna fe-
licitate usos, a deoque ex oraculis suis prædictiones quotidi-
anas, magno cum commodo habere solitos fuisse, gloriaban-
tur, & idcirco non penitus omnia idolorum numina vana &
rejienda alijs suo hoc malo exemplo persuadebant.

CXXVII. Metaphora sumpta est, à viridi radice, quæ quo-
tanais succos ex terra imbibit, stirpem auget, fructus produ-
cit: *hæc autem, quæ mel & saporum proferre debebat, ea profert fel
& absinthium.*

CXXVIII. Ita enim quodlibet peccatum in homine, est ra-
dix ex sese plura in eodem homine gignens, & alios ad ean-
dem consuetudinem invitans: sicut *1. Tim. 6, 10. radix omnium
malorum Avaritia dicitur, & eadem admonitio extat Hebr. 12, 15:
prospicientes ne quis deficiat à gratia D. ne quæ radix amara sup-
pulsans obturber, & per hanc inquinentur multi.*

CXXIX. Vix autem aliquid magis pestiferum excogitari
potest, quàm pravum exemplum, & *experientia perpetua, om-
nium seculorum, testatur, plures malis exemplis, quàm proprijs
pravitatibus corporaliter & spiritualiter seduci & interire, juxta
illud Psal. 18, 27. & Pharaonem cum servis seu subditis perdis-
derunt Magi, Diabolica ope præstigias procurantes Exod. 7
13, 22.*

CXXX. Hanc ob causam immundas res tangere & secum
tolerare prohibentur plurimis in locis Israelita, & *Num. 9, 6, 2.
Paral. 23, 9. immundi cum mundis pascha celebrare non debent,
perinde ut in Novo Testamento 1. Cor. 5, 11, 2. Thess. 3, 6. cum
scortatoribus, avaris, ebriosis non edendum esse præcipitur,
quia, paululum fermenti totam massam infermentat 1.
Cor. 5, 6.*

CXXXI. Et bellè *Isidorus lib. 2. soliloq. Ante ignem cons-
stens, etiamsi ferreus sis, aliquando dissolveris: proximus periculo
diutius non erit.*

Quomodo idola-
latriam soliti
facerint inter alia
patriare Israelite
etiam:

Quodlibet pec-
catum est radix,
quomodo.

Magi proprie ob-
duraverunt cor-
pharaonis in
Egypto.

Isidorus.

CXXXII. Hanc ipsam ob causam adversus scandalum gravissimè tonat Christus *Matth. 18.* ut & Apostolus *Rom. 14. 13.* Inde *Exod. 33. 7.* Moses non vult habitare inter *μαχολάζατς*, sed extra eorum castra sibi tentorium parat, nec Daniel vult cibum capere cum Ethnicis *Dan. 1.*

*Non sufficit fu-
gere, sed decet e-
tiam convertere
improbos.*

CXXXIII. Nec sufficit imitari hæc monita & exempla, ut nimirum cum improbis non peregrinemur, non cohabitemus, non comedamus, non familiarius colloquamur, non corrideamus, sed etiam in super requiritur, ut vel in faciem ipsis resistamus, vel alijs eorundem malitiam prodamus, tum qui privatam vitam agimus tantum, tum qui in officio publico constituti sumus, ut eosdem privatim & publicè acriter taxemus & graviter puniamus, ne conniventia nostrâ eorum peccatis & tandem etiam pœnis participare cogamur. *Rom. 1. 32.* consentientes & facientes quasi uni supplicio adjudicantur.

CXXXIV. Pulcherrimum enim est illud *Seneca:* *Neceffe est, aut imiteris aut oderis,* & apud *Æschylum Amphiaræus* cum septem viris & septem equis à fulmine in terram prosternitur, qui quidem per se probus fuerat, sed tamen cum Tydæo impio societatem coluerat, unde *1. Sam. 15. 6.* Cynæum matu-
rè ab Amalekitis abire, & Lothum ex Sodoma (*Gen. 19.*) exire jubent, ne cum malis viris vitæ jaçuram pati cogatur.

CXXXV. Et populus DEI sæpissimè ex consuetudine cum Ethnicis in terribimas idolomanias & *πρωλεπιστες* incidit.

*Exemplum non
colludentium sed
prodentium ini-
quitates.*

CXXXVI. Sic *Gen. 37. 2.* malitiam fratrum non modo non æmulans, sed in super parenti indicans Iosephus, gratiam inquit apud DEUM & apud parentes, tandemque ad maximam gloriam exaltatur.

*Eccè penam son-
niventium.*

CXXXVII. Per contrarium sensum non sit dubium, multos incidere in maledictionem DEI, qui in juventute omnibus connivere & indulgere, & quamvis sub interveniente nominis divini obtestatione, tamen aliorum crimina patefacere renuerunt. *Levit. 5. 1. qui audivit blasphemiam & non indi-
cavit,*

cavit, reus est poena, & oblationem pro hoc crimine dare jubetur. Utique qui non colligit mecum, is dispergit, Luc. 11, 22.

CXXXVIII. Quotquot autem pluris faciunt amicitiam mundi quam DEI, nec alios dehortando, monendo, objurando, prodendo, puniendo offendere volunt, ij sunt detestandi & damnati hypocritarum, injuriosi in proximum, quem laerari poterant, injuriosi in se & suos, quibus divinas attrahunt poenas, & nullam esse frequentiore in mundo hominum societatem atque hypocritarum, oculariter cernet, qui oculos paululum circumferet; sic Sodomitae omnes facti sunt mali, quod Lothum, reprehendentem vitia, nemo adjuvaret.

CXXXIX. Hinc etiam nihil frequentius, quam ut multa oppida incendijs, bellis, terrae motibus simul plestantur, omniumque agri multis annis sterilefiant, flumina piscibus priventur, fodinae metallicae & salis exarescant, & quod nimis multa quotidie videntur generales inter privatas & publicas Ecclesias poenae divinae. Vide Job. 8, 11. & 13, 7. & 20, 5. & 27, 8.

CXL. Addere ebriam sitiensi seu conjungere animam ebriam cum sitiente videtur idem esse, quod decidere de malo in pejus. ex repetita una actione, in veteratam propensionem stimulare & ex hac ad habitum procedere. Id quod fit, quando in corde elevantur gravitates maledictionum divinarum, & uni actioni impunitas blanda ex hypocrisi promittitur. Sic enim sensim omnis metus divini numinis extinguitur.

CXLI. Hoc exemplo iterum plurimi seducuntur, alioquin per se non mali. Sed quam graviter scandalizantes illi & scandalizari sese patientes hi, utriusque scilicet divinitus plesti debeant, membro quarto seu ultimo docebitur, nimirum ejusmodi ruinas quas restaurare nunquam possint.

CXLII. Ideo Graeci hanc paremiam ita reddiderunt: *μη συνάπολεση ἀμαρτωλός τον ἀναμαρτητόν*, ne idololatra audax & poenas divinas in praesentia aliorum bonorum extenuans sit.

Hypocritae qui
sunt etiam.

Cur in incendijs
&c. boni ita visi
& mali simul
plestantur multi.

Quid sit addere
ebriam sitienti.
Sitiens quasi a-
ctio, Ebria quasi
habitus.

mul perdat innocentem, qui Idololatriam ipse non commisit, at tamen eandem vel deinceps committet, vel tam grave peccatum esse non æstimabit.

IV. Membr. cap.
29.

CXLIII. In quarto igitur & ultimo membro à v. 20. usq; ad finem capitis prædicitur horribile odium DEI adversus utrosque, hypocritas Idololatrias inprimis & in specie, utroq; proverbio hæcenus taxatos, quod fiat funditus & radicibus delendi.

CXLIV. Ratio severitatis est, quia peccatum ipsorum, hypocritis & conniventia, est grande, ubi 1. DEVM quasi inscium faciunt rerum, quas agunt, & mendacem seu simulatorem in minis prolatis. 2. quia se & alios plurimos decipiunt.

CXLV. Sicut autem pentapolis *Gen. 14. c. Sap. 10. 6.* (quemadmodum totus tractus uno vocabulo nominabatur,) seu potius Sodōa, Gomorriha, Adama, Seboa, quatuor urbes *Dent. 29. 23.* igne divino perierunt, / siquidem quinta Bela seu Soar propter preces Lothi salva mansit *Gen 19.*, ut nihil amplius eo loco utilium plantarum proveniat, apud *Egesippum lib. 4. c. 18.* *Tertull. in apologet. c. 39.* *Augustin. lib. 21. de Civit. D. cap. 5. Strabon. lib. 16.*

CXLVI. Ita quoque Israëlitarum regnum, propter peccata evertendum, toti mundo horribile spectaculum futurum & admirandi materiam usque ad finem mundi præbiturum significatur.

Rudera ubique
locorum testi-
monia certitudi-
nis comminatio-
num divinarum.

CXLVII. Quàm certus autem fuit eventus hujus prædictionis divinæ, tam certò statuamus, propter peccata hæc & similia, quotidianas domorum, pagorum, oppidorumque fieri per bella & incendia devastaciones, ita ut rudera passim sint testimonia certitudinis harum prædictionum.

CXLIX. Ideo autem has pœnas ex DEI providentia determinatas certoque complendas prædicit, ut in ipsis, & nobis omnibus pœnitentiam exulcitet. *vers. ultimo.*

CXLIX. *DEuteronomij cap. tricesimum* velut Hesperus & Lucifer

& Lucifer in toto Pentateucho emicat, adeoque singularem meretur & *dupl. Besichtig* meditationem.

CL. Totum enim est Evangelicum & non tantum explicatio prima promissionis *Gen. 3, 15*, hucusque inter patres conservata & propagata, ideoque etiam scaturigo, unde omnes suas dulcissimas consolationes pro consternatis conscientijs hauserunt Prophetæ, quin & illa concio, quæ tandem in Filij DEI incarnatione plenissimè fuit patefacta.

CLL. Constat autem triplici propositione, nimirum 1. *pollicitatione veniæ*, reliquæ apud DEVM peccatoribus verè pœnitentibus verâque fide ad DEVM & Mediatorem confugientibus, nec in pristinas criminum sordes sese petulanter & perseveranter iterum immergentibus. His magnificas exhibet promissiones gratiæ, quod DEVS omnia bona eis velit reddere, multiplicare eos plus quàm antea, gaudere super eis, punire hostes eorum. 2. *solemni & evangelicâ adhortatione ad agendam pœnitentiam* & promissionem illam gratiæ amplectendam. 3. *Refutatione omnis excusationis*, quam peccatores prætereundere queant.

CLII. Vt autem PRIMA PROPOSITIO, scilicet promissio remissionis peccatorum, seu spes veniæ, pœnitentibus peccatoribus facta, rectius intelligatur, adeoque liquidius evadat, *nostro shomines in Novo Testamento, non aliter quàm Veteres in Veteri, & tam illos, quàm nos ex gratiâ per Mediatorem habere remissionem peccatorum apud DEVM*, denique ut discrimen Legis & Evangelij, sub utroque Testamento penitentiis constet, eandem ex veteri potissimùm Testamento accuratiùs perpendemus.

CLIII. Pœnitentia complectitur duo, 1. *contritionem*. 2. *Fidem*, tanquam duas essentielles partes.

CLIV. *Contritio in se continet* 1. seriam peccatorum, adversus legem admissorum, agnitionem 2. seriam maledictionum divinarum propter peccata considerationem. 3. seriam detestatio-

Summa capituli
30. Deut.

Partis capituli
30.

1. pars capituli 30.
Deut.

PENITENTIA.

1. Contritio quam complectitur.

E

statio

stationem & execrationem peccatorum: 4. serium pavorem & dolorem ex consideratione iræ divinæ adversus peccata.

2. *Contritio excitatur.*

CLV. Et hæc contritio non nisi divinitus excitatur, quia oritur ex Lege, juxta Regulam: *Quicquid exstat in sacris literis, quod peccata arguit, id revera ad legum concionem pertinet.*

CLVI. Lex enim I. monstrat peccatum, sicut dicitur Rom. 3, 20. per Legem (prædicatam) cognitio peccati. 2. simul ostendit maledictiones divinas super peccata, non tantum ex libro suo, in quo est scripta, sed etiam ex temporalibus pœnis sicut dicitur Dent. 27, 26: *Maledictus qui non statuerit verba legis faciendi illa, & dicit universus populus Amen: Gal, 3, 10. Maledictus seu execrabilis omnis, qui non manserit in omnibus, qua scripta sunt in libro Legis, ut faciat ea, 3. ex maledictionibus exaggerat peccata Rom. 7, 8 9 Absq; lege peccatum mortuum est, Ego enim vivus eram sine lege quondam, mandati autem illius adventu peccatum revixit. 4. Exaggerando peccata hominem terret & occidit propter minas & tentationes Rom. 4, 15. Lex iram operatur, ubi etiam tentationes interiores cordis exurgunt Psal. 6, 4: *anima mea turbata est valde, Psal. 88. terrores sui conturbaverunt me.**

3. *Contritio non meretur remissionem peccatorum.*

CLVII. Non modò autem nunquam ullius hominis cor, eam absolutam & perfectam præstare potest contritionem, per quam apud Deum mereretur remissionem peccatorum suorum, sed etiam omnis contritio, nihil aliud operatur, quam quod Psal. 31. & 38. & 9. toto conqueritur David: *putruerunt & corrupta sunt cicatrices meae, quoniam nocte & die gravata est super me manus tua: hoc est, DEUS secunda & dura corda per contritionem in calamitatibus & interioribus tentationibus saltem aggreditur & terret.*

4. *Contritio quam varia a pud varios sit.*

CLVIII. Hanc igitur actionem divinam 1. per legem prælectam, 2. per pœnas corporales continuas, & 3. tentationes interiores institutam varij variè suscipiunt.

CLIX. *Quidam securi eam non sentiunt, vel non satis æstima-*

mant

mant, adeoque in sceleribus perseverant, & destituti omni contritione ex nimia securitate pereunt, non ex fatali reje-
ctione, sed iusto DEI iudicio, propterea quod medium & o-
peratione Dei non attendunt sed rejiciunt propter securitate.
CLX. *Quidam illam Dei operationem ita sentiunt, ut propter multitudinem vel gravitatem scelerum & pœnarum exhorrescant, subito desperent, & in contritione hac Judaica in æternum intendant.*

CLXI. *Quidam eam ita sentiunt, ut simul simulent se expavescere peccata & pœnas, sed tamen in hypocrisis sua perleverant, nihil ulterius tentant, & exhypocrisis Pharisaica, & ex Pharaonica contritione itidem pereunt.*

CLXII. *Quidam eam sentiunt, serio considerant, expavescunt, & de remedio circumspicere incipiunt. Hi scilicet dicuntur per Legem, ærumnas & alias circumcidi divinitus Deut 30, 6. Ezech. 11, 19. & 36. Jerem. 4, 4.*

CLXIII. Fides in sese continet etiam duo 1. notitiam promissionis, quod Deus confugientibus ad ipsum velit remittere peccata. 2. veram, seriam, firmam, specialemque fiduciam & spem, quod non tantum alijs quibuscumque, sed TIBI quoque ad ipsius gratiam appellanti peccata & pœnas æternas gratis remittere velit.

CLXIV. Et hæc fides quoque divinitus excitatur, quia oritur ex Evangelio, juxta Regulam: *quod Evangelium proprie sit doctrina, que doceat, quid homo credere debeat, qui Legi DEI non satisfecit & idcirco per legem damnatur.*

CLXV. Evangelium enim prælectum, cogitatum, consideratum monstrat. 1. misericordiam Dei, quod non velit mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat Ezech. 18. 10. & 31.

CLXVI. Testimonia Evangelij in Veteri fœdere sunt, Gen. 3. v. 15. *Semen mulieris & 22. 10. In semine tuo &c. Num. 14. 19: parce obsecro propter magnitudinem miserationum tuarum.* Deut. 30, vers. 3. *convertentibus promissio*

Quinam circumcitantur divinitus.

1. FIDES quænam completur.

2. Fides unde oritur.

Prima promissio non de homine, & serpente, sed de homine & Diabolo exponi debet, quia non illorum sed horum præcessit actio ibi describitur.

titur MISERICORDIA hoc est gratuita remissio peccatorum & gratuita relaxatio pœnarum, *Psal. 51, 1. Misere mei secundum misericordiam tuam: Jer. 18, 8. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem illi. Ezech. 33, 12. Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua: Dan. 9, 18: prosternimus deprecationes nostras in conspectu tuo, in miserationibus tuis multis.*

CLXVII. 2. Evangelium, quod omnes audire debent & possunt, prælectum & consideratum, ostendit DEVM unicuique favere & offerre Remissionem peccatorum, modò agat pœnitentiam, *Psal. 32, 6. pro hac orabit ad te OMNIS sanctus. Esa. 53, 11. DOMINVS posuit super eum omnium nostrum iniquitates. Vide etiam Gen. 17, 12. & 22, 18. Deut. 29, 10.*

III. An omnes fidem accipiant & cur non omnes eam accipiant.

Conversio non est ex nobis sed ex DEO.

IV. omnis fides vera, quantumvis exigua certè accipit remissionem peccatorum.

CLXIX. Hanc oblationem gratiæ DEI in Evangelio per totum mundum sparso non omnes recipiunt, unde in pœnis relinquuntur & pereunt sua culpa propter incredulitatem: qui verò eam vera fide & fiducia amplectuntur, illi remissionem peccatorum consequuntur & ita convertuntur. CLXIX. Et quia hæc omnia, nimirum 1. demonstratio peccatorum per Legem, per pœnas in nobis & alijs & per interiores tentationes. 2. remedium Evangelicum & remissio gratuita, non ex nobis sed à DEO proficiscuntur, idcirco conversionem non ex nobis, aut nostris viribus, sed à DEO prodire fatemur *Jerem. 31, 12. converte me & convertar. Ezech. 36, 26. Dabo vobis cor carneum. Necessè autem est ut fiat quod dicitur Psalm. 95, 8. Hebr. 3, 7. Hodie si audieritis vocem ejus, nolite, nolite corda vestra obdurare. Tunc enim efficax erit in hominibus Spiritus Sanctus.*

CLXX. Et si verò non omniū hominum fides æquè magna est & firma, tamen omnis vera & non hypocritica fides accipit omnium peccatorum remissionem, ut de Rahab & Davide patet *Hebr. 11, 31. 2. Sam. 12, & 24. ubi quamprimum David pe-*

tit, ut

rit, ut iniquitas auferatur, Propheta subiicit: DEVS transtulit peccatum tuum. Aliud exemplum Ion. 3, 5, 10.

CLXXI. Vtrum autem fides vera an hypocritica sit, cognoscendum est ex fructibus ipsius, juxta dicta Gen. 4. 6. Ps. 32, 1. 2. & 34, 15. Prov. 23, 9. Es. 5, 2. & 66, 2, 3. Jerem. 7, 4. & 9, 25. Matth. 3, 9. & 7, 21. Ioh. 15, 5.

CLXXII. Hoc autem in loco quaeritur, an post acceptam remissionem peccatorum & poenarum aeternarum relaxationem ceruicis simul datam, etiam corporales poenae debitae & merita omnibus remittantur.

CLXXIII. Respondetur distinctè. Interdum enim DEVS ex singulari gratia conuersis & credentibus, simul & semel culpam, poenas aeternas & poenas corporales omnes remittit, non propter poenitentiam, tanquam propter opus satisfactorium aut meritorium, sed propter solam misericordiam & semen benedictum, Exempla sunt Gen. 20. Abimelech & 1. Reg. 11, 12. Salomon 1. Reg. 21, 29. Ahab 2. Reg. 22, 19, 20. Iosias 2. Paralip. 12, 7. Roboan 2. Par. 33. Manasse Daniel 9, 9.

CLXXIV. Interdum verò DEVS remittit culpam & poenam aeternam, sed non simul poenam corporalem, 1. ut hominum fidem & patientiam probet, 2. invocationem exerceat 3. eosque à novis peccatis deterreat, quam tamen poenam corporalem invocantibus mitigat propter Mediatorem. Exemplis illustribus plena est sacra Scriptura.

CLXXV. Gen. 3. primis parentibus in gratiam receptis, ex sola fide in Christum mox crux imponitur corporalis de difficultate partus & sudore vultus. &c. E T Num. 12, 13, 14, 15. Maria soror Moysi post impetratam remissionem peccati septem diebus lepra laborare cogitur.

CLXXVI. Insigne aliud extat Num. 14. ubi pro murmuranibus omnibus indeque ad mortem adjudicatis Israelitis, orat Moyses, & v. 20. hanc accipit à DEO de remissa culpa & poena aeterna responsionem: Peperci secundum verbum tuum,

Jerem. 9. DEVS
vult visitare
preputiatos ex
Israelitis &
Etbnicis.

Questio.

Remissio culpa à
remissione poene
aeternae non est
distincta.

Remissio culpa
à remissione
poenarum tem-
poralium in hac
vita est distin-
cta.

Vivo ego, & replet gloria mea universam terram. So war ich leb / Zeitliche straff solten sie dennoch ausstehen.

Vita eterna est donum DEI nec nisi ex misericordia gratis datur.

Arrigene aures sua concionatores quidam negligentiores.

Sapienter proponatur doctrina haec, ne merito Christi detur datur aliquid.

Mox verò è vestigio 20. 21. 22. 23. 33. 34. hanc audit gravissimam comminationem & praedictionem corporalium peccatorum: *Vivo ego & replet gloria mea universam terram, quod omnes illi qui non paruerunt, non videbunt terram, sed in deserto morientur.* CLXXVII. Idem ipsi accidit Moysi, *Num. 20, 11, 12. Deut. 3, 23.* cui scilicet DEUS culpam remittit, sed introitum in terram promissam tamen denegat. Sic DEUS saepenumbero petitiones quantumvis non malas tamen pijs denegat ob similes causas. CLXXVIII. 2. *Sam. 12.* Davidi post adulterij & homicidij culpam remissam, tamen poena corporalis affligitur, cum moritur filius ejus ex Bersabea natus, cum bella perpetua & tristitia, cum mala super conjuges suas eidem praedicuntur, tandem etiam eveniunt.

CLXXIX. 2. *Sam. 16.* David post sibi remissam in numeratione populi commissam culpam, tamen jubetur eligere unam corporalem poenam ex tribus. Lege etiam *D. Lutherum* in marginali super *Ioël, 2, 14.*

CLXXX. Et non semper bonum signum est hoc, quando peccata tragica nullis prorsus poenis corporalibus castigat DEUS, juxta illud *Hebr. 12, 8. 2. Maccab. 6, 14, 15.*

CLXXXI. Haec securis plebeculis ubiq; locorum graviter & sapius sunt inculcanda, quae existimant, per confessionis auricularis absolutionem *semper & jure sibi* remitti simul culpas, poenas aeternas & poenas corporales, indeque audacius securius, saepius vel semper in pristina peccata relabuntur, quas quotidiana experientia refutat, per exilia, morbos, & alia calamitates divinitus immisas, post quamvis saepenumbero absolutionem. Unde si ullius doctrinae opus est acri repetitione & inculcatione, hac certò opus est.

CLXXXII. Interim alter quoque scopolus declinetur, in quem impingunt Pontificij, quasi his calamitatum corporalium immisis castigationibus, vel etiam spontaneè susceptis flagellationibus poenae aeternae ipsa infinitas commutetur in poe-

in pœnam purgatorij vel in aliam pœnam temporalem: item quasi hæ pœnæ corporales sint satisfactiones pro peccatis, quæ interdum indulgentijs, jejunijs, peregrinationibus & similibus redimi queant.

CLXXXIII. SECUNDA PROPOSITIO, quod DEVS invitet in Ver. Testamento omnes homines ad agendam pœnitentiam hoc in loco *v. 8. & 9.* fundatur his verbis: *Tu et ego revertaris & convertietur Iehova, ut latetur super te.*

CLXXXIV. Huc pertinent alia loca *Levit. 5. 5. 9. Deut. 4. 29. 31. 1. Sam. 7. 3. 2. Paral. 15. 4. & 20. 10. Nehem. 1. 9. & 9. 27. Es. 1. 16. 17. 18.* si fuerint peccata vestra ut coccinum, veluti nix albescent & 55, 6, 7. quærite **DOMINVM** &c. quoniam multus est ad remittendum. *Ierem. 3. 12.* Non reservabo iram in seculum, sed agnosce iniquitatem tuam, & 26, 13. & 36, 3: Sirevertit ut unus quisque à via sua mala, propitius sum iniquitati eorum. *Thren. 3. 40. Osea 6, 1. Iôel 2, 13.* convertimini ad Iehovam **DEVM** vestrum, quia misericors & miserator est, longanimis & multæ misericordiæ & pœnitens super malum.

CLXXXV. *Iona 4.* Tu irasceris propter cucurbitam, ego non moverer propter interitum horum? Huc illud *Michæ 7, 18. 9.* Quis **DEVS** similis tui? parcens iniquitati? non retinens in æternum iram suam & projiciens in profunda maris omnia peccata nostra: *Malach. 3, 7, 17:* convertimini ad me & convertar ad vos & parcam vobis, quemadmodum parciit quis filio suo servienti sibi.

CLXXXVI. Ergo quemadmodum nos, ita illi in V. Testamento per Mediatorem! acceperunt æternam vitam, hoc est remissionem peccatorum suorum, nec salvati fuerunt per legem *Act. 15. 11.* & sic Christus **JE SUS** est heri & hodie & in secula *Hebr. 13. 8. et secundum legem vitam* post conversione sancte instituere debuerunt, sicut nos etiam in Novo Testamento per Christum & Apostolos graviter monemur, id quod etiam hoc loco innuitur, his verbis: Si tamen obedieris &c.

CLXXXVII. In **TERTIA & ULTIMA** *cap. 30. Deuteronomij* parte refutatur objectio & exculatio eorum, qui prætendunt aut ignorantiam

*II pars capituli
30. Deut.*

*Hactenus de R.
P. nunc de invocacione ac fidei.*

Similibus Evangelicis dicitur sciret verus instrumentum, pro condolendis penitentibus peccatoribus.

*III. pars cap. 30.
Deut.*

*Hoc verbum
quod præcipio
tibi, non est oc-
cultum à te.*

*Lex est natura-
liter nota sed im-
pletu impossi-
lis.*

Toto corde.

riam aut impossibilitatem præceptorum divinorū, cui nimirum ita responderet: Hoc, *inquiens*, præceptum, quod ego præcipio tibi hodie, non est occultum à te, neque remotum est, sed propinquum est tibi in ore & corde tuo, ut facias illud.

CLXXXIIX. Hæc verba etsi aliqui interpretantur de facili notitia verbi divini, aliqui verò de facili præstatione, tamen commodè exponi possunt de utroque.

CLXXXIX. Illud autem inprimis quaeritur, utrum illa verba loquantur de Lege, an verò de Evangelio, Et subjecta materia seu antecedentium & consequentium tenor demonstrat, intelligenda ea esse, non de eo, quomodo lex cognosci & impleri possit, sed quomodo per fiduciam in DEUM, & per fidem in Christum ex Evangelio remissionem peccatorum & salutem consequi possimus gratuitam. CXC. Hoc enim ipsis verbum (*in hoc capite*) dicitur esse propinquū, ut non opus sit, ex cælo revelationes alias quaerere, aut ex aliis hominibus remotissimis explicationes expectare.

CXCI. Inprimis propinquū IPSIS dicitur in ore & corde, quia ipsi intererant promulgationi & repetitioni hujus doctrinæ in deserto.

CXCII. Fundamenta, quibus innititur hæc dicti prophetici explicatio, sunt hæc: I. quia in hoc toto cap. tricesimo, cui hoc dictum insertum est, de nulla alia re, quam de concione pœnitentiæ Evangelica agitur: unde de eadem & ipsum illud dictum intelligendum venit.

CXCIII. II. quia Paul, *Rom. 10. 6, 7, 8.* hanc ipsam sententiolam Mosis expressè ad Evangelium de gratuita salute ex fide in Christum accommodat, ut non opus sit de ea, arcanas scrutari & fatales tabulas, nec dubitare, num ex mortuis surrexerit Christus. III. quia tantum hoc ab omnibus ubique præstari potest & debet, tanquam fundamentum Religionis, ut tantum Jehovah & Christum colant, nec sese curvent Dijs alienis, juxta illud *Iob. 17.* hæc est vita æterna IV. quia alterum de lege implenda est impossibile, ex qua, ne unus unquam fuit salvatus *Psal. 130. 3.* si iniquitates observaveris DOMINE quis stabit? *Rom. 3.* ex operibus Legis non justificatur ulla Caro.

CXCIV. Interim justificati gratis, DEUM toto corde, id est, ipsum solum & sine furo colere & timere debent, & qui fundamentum de uno DEO & Mediatore contemserunt, ij malè fecerunt, & secundum protestationem Mosis non ex DEI aliquo beneficio, sed ex propria culpa in æternū perierunt.

FINIS, & Laus soli DEO.

94 A 7382

ULB Halle 3
002 183 692

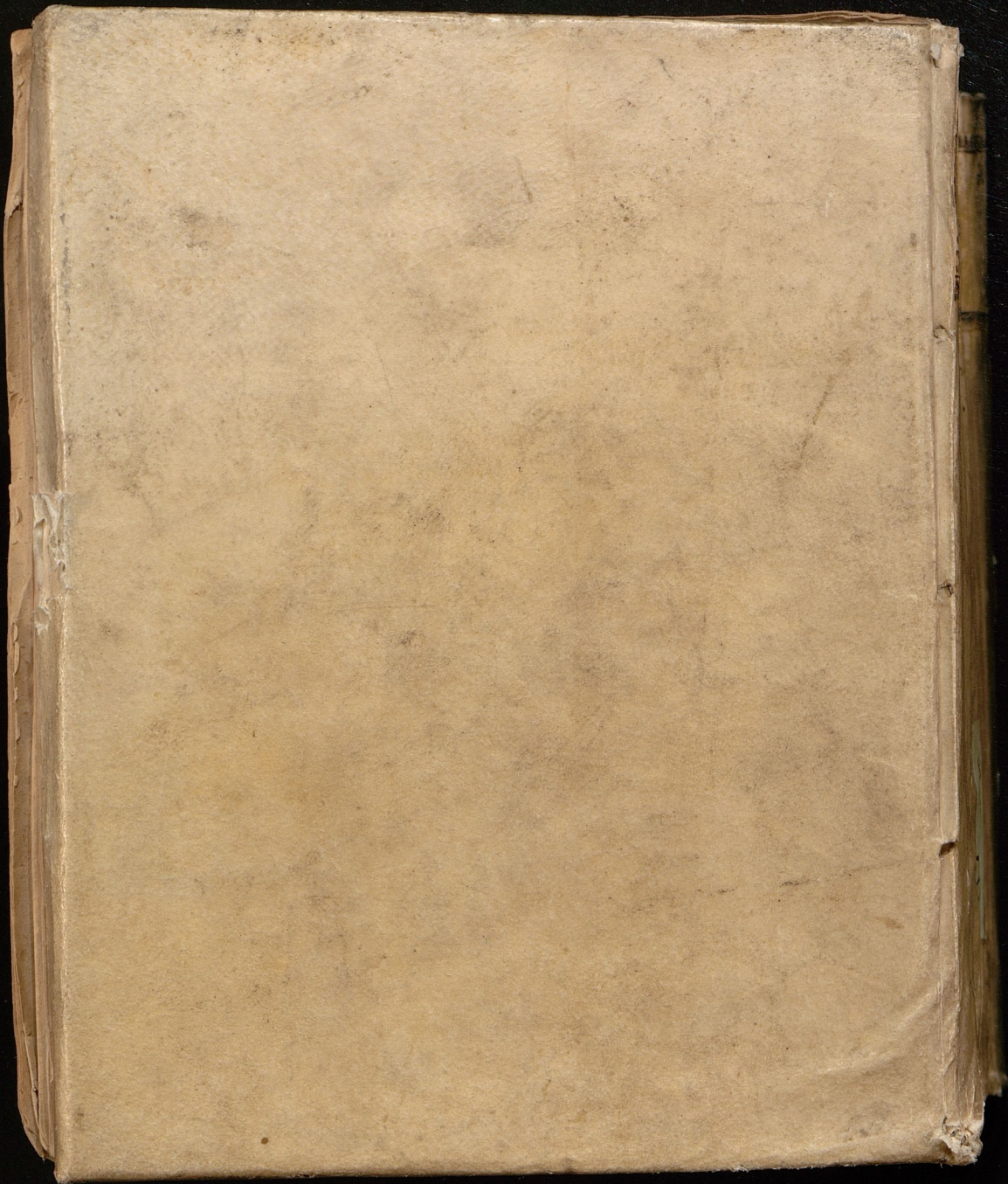

Sb.

VD 17

21,7.99 Bd.

am profi-
22: Date
aperrimis
99: DEVS.
qua Papa
se menti-
siquidem
fingit. fi.
de vita
pavit filii
onstante
rt, quod
estate Ro-
I. cunctis
bedientes

201

ΕΙΝ ΘΕΩ
Ex

DEUTERONOMIO
Disputatio XIII.

I. De benedictionibus & maledictionibus
divinis.

II. De poenitentibus in gratiam recipiendis.

Ex 27. & 28. & 29. & 30. capp. Deut.

Ad cuius Themat.

In Illustri Academia Wittebergensi

PRÆSIDE

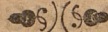
WOLFGANGO FRANZIO

SS. Theol. D. & Prof. publ. Præpo-
situs itidem templi arcis

Respondet

M. DANIEL GUCKELINUS
Vlmensis.

Die 20. Maij in templo arcis Electoralis havis pomerid:

WITTEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Ioh. Gorman.
M. DC. VIII.

